

ZAWIADOMIENIE KOMISJI**WYTYCZNE****System UE regulujący wewnątrzunijny handel kością słoniową i jej powrotny wywóz**

(2017/C 154/06)

Niniejsze wytyczne mają na celu przedstawienie interpretacji rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97⁽¹⁾, w którym zaleca się, by państwa członkowskie UE (i) wstrzymały (powrotny) wywóz przedmiotów z surowej kości słoniowej; oraz (ii) zapewniły ścisłą wykładnię przepisów prawa Unii, na mocy których dopuszcza się wewnątrzunijny handel kością słoniową oraz (ponowny) wywóz przetworzonej kości słoniowej.

1. Informacje ogólne i uzasadnienie**(i) Międzynarodowe i unijne ramy prawne regulujące handel kością słoniową**

Zarówno słoń afrykański *Loxodonta africana*, jak i słoń indyjski *Elephas maximus* zostały uwzględnione w załącznikach do Konwencji o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES), która została podpisana przez 183 strony, w tym UE i wszystkie państwa członkowskie UE. Zgodnie z obowiązującym systemem CITES międzynarodowy handel kością słoniową⁽²⁾ jest zabroniony, z bardzo ograniczonymi wyjątkami (w szczególności w odniesieniu do przedmiotów pozyskanych przed tym, jak przepisy CITES zaczęły mieć zastosowanie do kości słoniowej). W CITES nie uregulowano krajowego handlu kością słoniową.

CITES została wdrożona w UE za pośrednictwem rozporządzenia (WE) nr 338/97 i powiązanych rozporządzeń Komisji (unijnych rozporządzeń w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory). W przypadku kości słoniowej pochodzącej od słoni (podobnie jak w przypadku innych gatunków uwzględnionych w załączniku A do rozporządzenia (WE) nr 338/97) UE przyjęła dodatkowe środki, które są bardziej rygorystyczne niż przepisy CITES.

W wyniku tego handel kością słoniową jest ściśle regulowany w UE w drodze unijnych rozporządzeń w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory, a sprzedaż kości słoniowej do UE, w obrębie jej terytorium oraz między UE a państwami trzecimi do celów handlowych ogólnie nie jest dozwolony.

Wewnątrzunijny handel kością słoniową i jej powrotny wywóz do celów handlowych są dozwolone wyłącznie na poniższych warunkach:

- dopuszcza się wewnątrzunijny handel przedmiotami z kości słoniowej przywiezionymi do UE przed uwzględnieniem gatunków słoni w załączniku I do CITES (tj. przed dniem 18 stycznia 1990 r. w przypadku słonia afrykańskiego i dniem 1 lipca 1975 r. w przypadku słonia indyjskiego)⁽³⁾. Handel wewnątrzunijny może mieć miejsce wyłącznie w przypadku, gdy odpowiednie państwo członkowskie UE wydało w tym celu świadectwo, z wyjątkiem „okazów przetworzonych” (zob. definicja poniżej) pozyskanych przed dniem 3 marca 1947 r., które mogą być przedmiotem obrotu w UE bez świadectwa,
- dopuszcza się powrotny wywóz z UE okazów z kości słoniowej pozyskanych przed dniem, w którym CITES zaczęła mieć do tych gatunków zastosowanie, tj. dniem 26 lutego 1976 r. w przypadku słoni afrykańskich i dniem 1 lipca 1975 r. w przypadku słoni indyjskich)⁽⁴⁾.

(ii) Kontekst międzynarodowy: fala nielegalnych polowań na słonie i przemytu kości słoniowej wynikająca z rosnącego popytu w Azji

W ostatnich latach nielegalne polowania na słonie bardzo się nasiliły. Według doniesień od 2011 r. każdego roku zabija się 20 000–30 000 słoni afrykańskich⁽⁵⁾. Sytuacja ta doprowadziła do powszechnego spadku populacji słonia afrykańskiego, zagrażając odbudowie gatunku, którą obserwowano od 1990 r. do połowy pierwszego dziesięciolecia XXI wieku.

⁽¹⁾ Rozporządzenie Rady (WE) NR 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz.U. L 61 z 3.3.1997, s. 1).

⁽²⁾ Zawarte w niniejszych wytycznych odniesienie do kości słoniowej dotyczy wyłącznie kości słoniowej pochodzącej od słoni.

⁽³⁾ Zgodnie z art. 8 ust. 3 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 338/97.

⁽⁴⁾ Zob. art. 5 ust. 6 ppkt (ii) rozporządzenia (WE) nr 338/97. CITES ma zastosowanie do słoni afrykańskich od dnia 26 lutego 1976 r., gdy zostały one uwzględnione przez Ghanę w wykazie gatunków w dodatku III do CITES; słonie indyjskie zostały uwzględnione w dodatku I do CITES dnia 1 lipca 1975 r.

⁽⁵⁾ Nellemann, C., Henriksen, R., Raxter, P., Ash, N., Mrema, E. (red.). (2014). *The Environmental Crime Crisis – Threats to Sustainable Development from Illegal Exploitation and Trade in Wildlife and Forest Resources*. A UNEP Rapid Response Assessment. Program Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska i GRID-Arendal, Nairobi i Arendal.

Oprócz istotnego nasilenia nielegalnych polowań na słonie afrykańskie zwiększył się nielegalny handel kością słoniową na skutek dalszego wzrostu popytu na kość słoniową na rynkach azjatyckich. Według systemu informacji na temat handlu słoniami (ETIS) ⁽¹⁾ w latach 2010–2015 każdego roku przechwytywano około 39 ton surowej kości słoniowej, a ilość skonfiskowanej przetworzonej kości słoniowej stale wzrastała na przestrzeni lat i wynosiła średnio ok. 5,6 ton rocznie ⁽²⁾. Fakt, iż dochodzi do przemieszczania takich dużych przesyłek kości słoniowej świadczy o tym, że w nielegalny handel kością słoniową w coraz większym stopniu angażują się zorganizowane siatki przestępcze.

W odpowiedzi na ten gwałtowny wzrost ilości nielegalnych polowań na słonie i przemytu kości słoniowej społeczność międzynarodowa podjęła liczne zobowiązania w drodze rezolucji Zgromadzenia Ogólnego ONZ oraz Zgromadzenia ONZ ds. Ochrony Środowiska UNEP, a także podczas kilku konferencji wysokiego szczebla.

Podczas 17. sesji Konferencji Stron konwencji CITES (CITES CoP17), która odbyła się w październiku 2016 r., uzgodniono szereg nowych środków mających na celu zwiększenie egzekwowania przepisów służących zwalczaniu nielegalnego polowania na słonie oraz przemytu kości słoniowej, ograniczeniu popytu na nielegalną kość słoniową oraz wzmocnieniu kontroli legalności kości słoniowej znajdującej się na rynkach krajowych.

W rezolucji konferencji CITES 10.10 (zmiany CoP 17) w sprawie handlu okazami słoni wezwano strony do wdrożenia kompleksowych wewnętrznych środków legislacyjnych, regulacyjnych, egzekucyjnych oraz innych środków w zakresie handlu kością słoniową/rynków krajowych kości słoniowej. W rezolucji zalecono również, by „wszystkie państwa będące i niebędące stronami, w których jurysdykcji funkcjonuje legalny rynek krajowy kości słoniowej przyczyniający się do kłusownictwa lub nielegalnego handlu, w trybie pilnym podjęły wszelkie niezbędne środki legislacyjne, regulacyjne i egzekucyjne w celu zamknięcia swoich rynków krajowych na handel komercyjny surową i przetworzoną kością słoniową” oraz uznano, że „w odniesieniu do niektórych przedmiotów można zagwarantować nieliczne odstępstwa od tego zamknięcia; wyjątki nie powinny przyczyniać się do kłusownictwa ani nielegalnego handlu”.

(iii) **Wzrost poziomu legalnego handlu kością słoniową sprzedawaną z UE do Azji**

W ostatnich latach znacznie wzrósł poziom przeprowadzanego zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 338/97 powrotnego wywozu handlowego z UE zarówno surowej, jak i przetworzonej kości słoniowej („legalny powrotny wywóz”), przy czym można zaobserwować wyraźną tendencję wzrostową powrotnego wywozu kości słoniowej do Azji Wschodniej (zob. ramka 1).

Ramka 1

Poziom legalnego powrotnego wywozu kości słoniowej z UE – podstawowe fakty i dane

Ciosy słonia są okazami, które mają największy udział w powrotnym wywozie z UE przedmiotów z surowej kości słoniowej. Podczas gdy w latach 2006–2012 liczba ciosów powrotnie wywiezionych z UE w ujęciu rocznym zawsze wynosiła mniej niż 100 sztuk (z wyjątkiem 2008 r., w którym liczba ta wyniosła 111 sztuk), w 2013 r. liczba ta znacznie wzrosła (do ponad 300 sztuk), a wzrosła jeszcze bardziej w latach 2014 i 2015 (do ponad 600 sztuk każdego roku). Niemal wszystkie ciosy słonia powrotnie wywiezione z UE w latach 2014 i 2015 przeznaczone były na wywóz do Chin lub Specjalnego Regionu Administracyjnego Hongkong Chińskiej Republiki Ludowej.

Oprócz handlu ciosami w ostatnich dziesięciu latach państwa członkowskie UE zgłosiły również handel surową kością słoniową w postaci fragmentów kości słoniowej. Wydaje się, że nastąpił ogólny spadek liczby przypadków powrotnego wywozu fragmentów kości słoniowej zgłaszanego według wagi, niemniej jednak zgłoszono ogólny wzrost liczby przypadków powrotnego wywozu niektórych okazów (z dużymi wahaniami w poszczególnych latach), co świadczy o tym, że w ostatnich dziesięciu latach handel tym towarem utrzymał się na stosunkowo stałym poziomie. Bardzo trudno jednak określić faktyczne ilości fragmentów kości słoniowej, ponieważ mogą się one w znaczny sposób różnić rozmiarem.

W ostatnich latach wzrosła liczba przedmiotów z przetworzonej kości słoniowej powrotnie wywiezionych z UE, a z danych przekazanych przez państwa członkowskie UE wynika, że od 2012 r. odnotowano znaczny wzrost w tym zakresie. Jeżeli chodzi o handel poszczególnymi okazami, największe ilości odnotowano w 2015 r. (w 2015 r. powrotnie wywieziono 10 000 przedmiotów z kości słoniowej). Należy jednak zauważyć, że państwa członkowskie zgłaszają handel, stosując różne jednostki. Oprócz handlu poszczególnymi przedmiotami, handel zgłaszano również według masy (w kg). Zgłaszany przez państwa członkowskie powrotny wywóz kości słoniowej w ujęciu masowym podlegał znacznym wahaniami, osiągając największy poziom w 2012 r. (ok. 600 kg oprócz 7 000 pojedynczych przedmiotów) oraz ok. 200 kg w 2015 r.

⁽¹⁾ System informacji na temat handlu słoniami (ETIS) został ustanowiony na mocy rezolucji konferencji CITES 10.10 (zmiany CoP 17) w sprawie handlu okazami słonia między innymi w celu „(i) pomiaru i odnotowania poziomów i tendencji nielegalnego zabijania słoni i handlu kością słoniową oraz zmian w zakresie tych poziomów i tendencji”. Przed każdą konferencją stron CITES ETIS opracowuje kompleksowe sprawozdanie na temat konfiskaty kości słoniowej na świecie. Najnowsze sprawozdania opracowane w 2016 r. na potrzeby 17. sesji Konferencji Stron CITES są dostępne pod adresem:
<https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/WorkingDocs/E-CoP17-57-06-R1.pdf>

<https://cites.org/sites/default/files/eng/cop/17/WorkingDocs/E-CoP17-57-06-R1-Add.pdf>

⁽²⁾ W odniesieniu do 50 % danych ETIS strony CITES nie określiły masy skonfiskowanej kości słoniowej.

Powrotny wywóz przedmiotów z przetworzonej kości słoniowej obejmuje wiele różnych rodzajów przedmiotów (w tym antyki, instrumenty muzyczne lub różne inne rodzaje rzeźb). Głównymi rynkami docelowymi dla tych przedmiotów są Chiny i Specjalny Region Administracyjny Hongkong Chińskiej Republiki Ludowej, lecz zgłoszono również handel na mniejszą skalę do innych państw, w szczególności do Stanów Zjednoczonych Ameryki, Szwajcarii, Japonii i Federacji Rosyjskiej.

Dane wykorzystane do oceny skali handlu pochodzą z rejestrów dotyczących powrotnego wywozu, zgłaszanych przez państwa członkowskie w ramach ich rocznych sprawozdań CITES zgodnie z art. 15 ust. 4 rozporządzenia (WE) nr 338/97.

(iv) Inicjatywy UE na rzecz zwalczania nielegalnego handlu dziką fauną i florą w odniesieniu do wewnątrzunijnego handlu kością słoniową oraz wywozu kości słoniowej

W komunikacie dotyczącym planu działania UE przeciwko nielegalnemu handlowi dziką fauną i florą⁽¹⁾ zachęcono UE i państwa członkowskie do wdrożenia kompleksowej strategii na rzecz przeciwdziałania nielegalnemu handlowi dziką fauną i florą. W komunikacie przewidziano w szczególności (w ramach działania 2 „Dalsze ograniczenie handlu kością słoniową wewnątrz UE i z jej obszaru”), że do końca 2016 r. Komisja Europejska powinna wydać wytyczne „zapewniające jednolitą interpretację przepisów UE, mając na celu wstrzymanie eksportu surowej, przedkonwencyjnej kości słoniowej i zagwarantowanie, że na terenie UE handluje się wyłącznie legalnymi, starymi wyrobami z kości słoniowej”.

We wnioskach dotyczących tego komunikatu w czerwcu 2016 r. Rada Unii Europejskiej wezwała „państwa członkowskie, by zgodnie z wytycznymi UE nie wydawały dokumentów wywozu i powrotnego wywozu dla surowej kości słoniowej pozyskanej przed zawarciem konwencji oraz by rozważyły dalsze środki w celu powstrzymania handlu kością słoniową”.

Niniejsze wytyczne zostały opracowane w odpowiedzi na to wezwanie.

Rosnący popyt na kość słoniową z Azji jest jednym z najważniejszych czynników przyczyniających się do obecnego wysokiego poziomu nielegalnych polowań na słonie oraz przemytu kości słoniowej. Za pośrednictwem niniejszych wytycznych UE przyczyni się do ograniczenia takiego popytu i wesprze wysiłki podejmowane przez ważne rynki docelowe produktów z dzikiej fauny lub flory, takie jak Chiny, które w 2016 r. przyjęły specjalne środki na rzecz ograniczenia przywozu przedmiotów z kości słoniowej na ich terytorium i ogłosiły, że do końca 2017 r. wyeliminują krajowy rynek kości słoniowej. Niniejsze wytyczne mają również na celu zapewnienie, by kość słoniowa nielegalnego pochodzenia nie była przedmiotem obrotu w UE i nie była sprzedawana ani kupowana przez UE oraz aby legalny handel kością słoniową nie mógł być wykorzystywany jako przykrywką nielegalnego handlu kością słoniową.

W niniejszych wytycznych najpierw odniesiono się do powrotnego wywozu kości słoniowej z UE (sekcja 3), a następnie do wewnątrzunijnego handlu kością słoniową (sekcja 4).

2. Status dokumentu

Niniejsze wytyczne omówiono i opracowano we współpracy z przedstawicielami państw członkowskich zgromadzonych w ramach „grupy ekspertów właściwych organów administracyjnych CITES”.

Niniejsze zawiadomienie ma pomóc obywatelom, przedsiębiorstwom i organom krajowym w stosowaniu rozporządzenia (WE) nr 338/97 oraz jego rozporządzeń wykonawczych. Niniejsze wytyczne nie zastępują, nie zmieniają ani nie stanowią uzupełnienia treści przepisów rozporządzenia Rady ani jego rozporządzeń wykonawczych; ponadto nie należy stosować ich w oderwaniu, lecz w połączeniu z tym prawodawstwem. Jedynie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest upoważniony do interpretowania prawa Unii w wiążący sposób.

Dokument ten zostanie opublikowany przez Komisję w wersji elektronicznej i może zostać opublikowany przez państwa członkowskie.

Komisja dokona przeglądu niniejszego dokumentu w konsultacji z grupą ekspertów właściwych organów administracyjnych CITES w drugim semestrze 2019 r. Komisja i państwa członkowskie zwrócą jednak szczególną uwagę na obawy dotyczące krajowego handlu kością słoniową oraz powrotnego wywozu przetworzonej kości słoniowej z UE w celu rozważenia, czy przed drugim półroczem 2019 r. konieczne będzie wprowadzenie do niniejszych wytycznych zmian w odniesieniu do tych zagadnień.

⁽¹⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/pl/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0087&from=pl>

3. Wytyczne dotyczące interpretacji przepisów UE dotyczących powrotnego wywozu kości słoniowej

(i) Wytyczne dotyczące powrotnego wywozu surowej kości słoniowej

Zasady regulujące powrotny wywóz okazów wytworzonych z surowej kości słoniowej⁽¹⁾ pozyskanych przed dniem, w którym CITES zaczęła mieć do nich zastosowanie, określono w art. 5 rozporządzenia (WE) nr 338/97.

Zgodnie z art. 5 ust. 2 lit. d) rozporządzenia (WE) nr 338/97 przy ocenie wniosków dotyczących powrotnego wywozu surowej kości słoniowej organy administracyjne muszą upewnić się, „po konsultacjach z właściwym organem naukowym, że z ochroną gatunku nie wiążą się żadne inne czynniki, które przemawiają przeciwko wydaniu zezwolenia na wywóz”.

Przepisy te należy interpretować w świetle okoliczności opisanych w sekcji 1 oraz z uwzględnieniem specyfiki międzynarodowego handlu surową kością słoniową. Surowa kość słoniowa stanowi największy odsetek kości słoniowej wprowadzanej do nielegalnego obrotu międzynarodowego na świecie. Świadczą o tym dane zgłoszone ETIS przez strony CITES, z których wynika, że skonfiskowana nielegalna surowa kość słoniowa stanowi znaczną większość konfiskowanej kości słoniowej na świecie. Surowa kość słoniowa obejmuje głównie ciosy, które trudno jest rozróżnić. Zagrożenie, że legalny powrotny wywóz surowej kości słoniowej jest wykorzystywany do nielegalnego handlu nielegalną surową kością słoniową jest większe niż w przypadku przetworzonej kości słoniowej, mimo że legalnymi ciosami można handlować wyłącznie w przypadku, gdy są one oznakowane.

Zawieszenie powrotnego wywozu surowej kości słoniowej z UE sprawi, że ciosy legalnego pochodzenia nie będą mieszać się z nielegalną kością słoniową oraz pomoże państwu docelowym we wdrożeniu swoich działań na rzecz ograniczenia popytu na kość słoniową, które stanowią istotny krok w walce z nielegalnym handlem kością słoniową oraz obecną falą nielegalnych polowań na słonie.

Zgodnie z zaleceniem Komisji w obecnej sytuacji, uwzględniając zasadę ostrożności oraz o ile nie pojawią się sprzeczne rozstrzygające dowody naukowe, państwa członkowskie powinny wziąć pod uwagę, że istnieją istotne czynniki dotyczące ochrony gatunków słoni, które uniemożliwiają wydanie świadectw powrotnego wywozu w odniesieniu do surowej kości słoniowej.

W związku z tym zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 338/97 Komisja zaleca, by – w ramach środka tymczasowego oraz od dnia 1 lipca 2017 r. – państwa członkowskie nie wydawały świadectw powrotnego wywozu w odniesieniu do surowej kości słoniowej, z wyjątkiem przypadków, gdy organ administracyjny danego państwa członkowskiego ma pewność, że przedmiot:

- 1) jest częścią rzeczywistej wymiany dóbr kultury między renomowanymi instytucjami (np. muzeami);
- 2) stanowi część dziedzictwa transportowanego w ramach przenosin rodziny;
- 3) jest transportowany w celach egzekwowania przepisów, celach naukowych lub edukacyjnych.

W każdym takim wyjątkowym przypadku zaleca się, by organy administracyjne postępowały zgodnie z przedstawionymi w niniejszym dokumencie wytycznymi w zakresie zdobywania odpowiednich dowodów legalnego pochodzenia okazów (załącznik I do niniejszego dokumentu), oznakowania (załącznik II) oraz – w stosownych przypadkach – koordynacji z innymi państwami członkowskimi oraz państwami trzecimi (podsekcja (iii)).

(ii) Wytyczne dotyczące powrotnego wywozu przetworzonej kości słoniowej

W przeciwieństwie do surowej kości słoniowej „przetworzona kość słoniowa” obejmuje różne rodzaje okazów. Należą do niej przedmioty, które od dziesięcioleci były przedmiotem legalnego obrotu (na przykład instrumenty muzyczne lub antyki) i nie jest jasne, czy całkowite zawieszenie powrotnego wywozu takich przedmiotów wywarłoby wymierny wpływ na nielegalny handel międzynarodowy kością słoniową. Biorąc pod uwagę wzrost liczby przypadków powrotnego wywozu przetworzonej kości słoniowej z UE w ostatnich latach, istnieje jednak potrzeba wzmocnienia kontroli wdrażania obowiązujących przepisów.

We wszystkich przypadkach konieczne jest, by państwa członkowskie UE sprawowały ścisłą kontrolę w odniesieniu do wniosków o powrotny wywóz przetworzonej kości słoniowej, aby mieć pewność, że właściwe dokumenty zostaną wydane dopiero po spełnieniu warunków określonych w prawie Unii, na mocy których gwarantuje się legalne pochodzenie kości słoniowej. Aby zapobiec wywozowi przedmiotów z kości słoniowej, które nie spełniają wymaganych warunków, zaleca się ściśle interpretowanie warunków wydania takich świadectw powrotnego wywozu.

⁽¹⁾ Zaleca się, by państwa członkowskie UE stosowały definicję „surowej kości słoniowej” zawartą w rezolucji konferencji CITES 10.10 (zmiany CoP 17), zgodnie z którą:

- a) termin „surowa kość słoniowa” obejmuje całe ciosy słoniowe, wypolerowane lub niewypolerowane, w jakiegokolwiek formie, oraz całość kości słoniowej w pociętych kawałkach, wypolerowaną lub niewypolerowaną oraz w dowolny sposób zmienioną w stosunku do jej pierwotnego stanu, z wyjątkiem »przetworzonej kości słoniowej«; oraz
- b) termin »przetworzona kość słoniowa« należy rozumieć jako kość słoniową, która została poddana rzeźbieniu, formowaniu lub przetworzeniu, w całości lub części, lecz termin ten nie obejmuje całych ciosów w jakiegokolwiek formie, z wyjątkiem przypadków, gdy rzeźbieniu poddano całą powierzchnię”.

Aby ocenić warunki, na jakich można zezwolić na taki handel, zaleca się, by państwa członkowskie UE stosowały wytyczne dotyczące „dowodów poświadczających legalne pozyskanie” zawarte w załączniku I do niniejszego dokumentu oraz wytyczne dotyczące „oznakowania, rejestracji oraz innych wymogów dotyczących wydawania świadectw” zawarte w załączniku II.

Szczególnie istotne jest, by wnioskodawca ubiegający się o wydanie świadectwa powrotnego wywozu wykazał, że dane okazy zostały pozyskane przed dniem, w którym CITES zaczęła mieć zastosowanie do przedmiotów, których dotyczy wniosek. Jeśli wnioskodawca nie może przedstawić takich dowodów, wówczas świadectwo nie powinno zostać wydane.

Jeżeli świadectwo zostanie wydane, należy w nim opisać przedmiot, którego ono dotyczy, w sposób wystarczająco szczegółowy, by świadectwo mogło zostać użyte wyłącznie w odniesieniu do danego okazu. Ponadto, o ile zezwalają na to przepisy, państwa członkowskie mogą rozważyć zestawianie, weryfikowanie i odnotowywanie tożsamości wnioskodawcy oraz – jeżeli jest to możliwe – kupującego (np. zachowując kopie ich dokumentów tożsamości).

(iii) Koordynacja w państwach członkowskich UE i między nimi oraz z państwami trzecimi

Jeżeli za wydanie dokumentacji CITES odpowiedzialne są organy administracyjne CITES na szczeblu regionalnym/lokalnym, zaleca się, aby państwa członkowskie dopilnowały, by władze regionalne przekazały organom administracyjnym CITES na szczeblu centralnym informacje na temat wszystkich złożonych wniosków o wydanie świadectw powrotnego wywozu/świadectw do celów handlu wewnątrzunijnego. Działanie to zapewniłoby prawidłową i skoordynowaną weryfikację legalnego pozyskania i spójność w zakresie oceny wniosków. Można je wesprzeć dzięki utworzeniu krajowych baz danych służących do przechowywania stosownych informacji.

Jeżeli jako dowód legalnego pozyskania na potrzeby wniosku o wydanie świadectwa powrotnego wywozu przedstawiono świadectwo do celów handlu wewnątrzunijnego wydane przez państwo członkowskie UE, należy zasięgnąć informacji co do ważności tego świadectwa od państwa członkowskiego, które wydało to świadectwo. Zasada ta powinna mieć zastosowanie do wszystkich wniosków dotyczących kości słoniowej, lecz w szczególności do przedmiotów z surowej kości słoniowej.

Ponadto dodatkowe obostrzenia/kontrole mogą mieć zastosowanie w odniesieniu do powrotnego wywozu do niektórych państw/terytoriów, w których wprowadzono bardziej rygorystyczne środki krajowe w zakresie handlu kością słoniową, takich jak Chiny kontynentalne, Specjalny Region Administracyjny Hongkong Chińskiej Republiki Ludowej oraz Stany Zjednoczone Ameryki (USA). Przed wydaniem świadectw powrotnego wywozu dotyczących kości słoniowej dane państwa członkowskie powinny poinformować organy CITES państwa przeznaczenia, aby państwo przeznaczenia mogło potwierdzić, że przywóz tego okazu jest zgodny z obowiązującymi przepisami.

4. Wytyczne dotyczące wdrażania prawa Unii w zakresie wewnątrzunijnego handlu kością słoniową

Zaleca się, by na potrzeby oceny wniosków o wydanie świadectw do celów wewnątrzunijnego handlu kością słoniową oraz interpretacji przepisów prawa Unii w zakresie wewnątrzunijnego handlu „okazami przetworzonymi” z kości słoniowej państwa członkowskie UE postępowały zgodnie z wytycznymi przedstawionymi poniżej, bazując na obecnych najlepszych praktykach w państwach członkowskich UE.

Od czasu podjętej w 1989 r. decyzji CITES dotyczącej zakazu międzynarodowego handlu kością słoniową popyt na kość słoniową w Europie znacznie zmalał. Państwa członkowskie UE nie zostały uwzględnione w CITES jako istotne rynki docelowe kości słoniowej nielegalnego pochodzenia. Głównym przedmiotem wewnątrzunijnego handlu są antyki z kości słoniowej. Istniały jednak przypadki nielegalnego handlu przedmiotami z kości słoniowej w UE. Między państwami członkowskimi istnieją również różne podejścia do rozpatrywania wniosków o wydanie świadectw do użytku handlowego okazów z kości słoniowej w UE oraz do wewnątrzunijnego handlu „okazami przetworzonymi” z kości słoniowej. UE jest odpowiedzialna za zapewnienie ścisłej kontroli i regulacji wykorzystania kości słoniowej do celów handlowych zgodnie z rezolucją konferencji CITES 10.10 (zmiana CoP 17) i rozporządzeniem (WE) nr 338/97. Należy zatem zwiększyć czujność i kontrole w zakresie wewnątrzunijnego handlu przedmiotami z kości słoniowej w przypadku wniosków dotyczących wewnątrzunijnego handlu kością słoniową oraz w celu zapewnienia legalności wewnątrzunijnego handlu „okazami przetworzonymi”.

W tym kontekście oraz biorąc pod uwagę różne systemy mające zastosowanie do każdego z tych przypadków, zaleca się, by państwa członkowskie postępowały zgodnie z poniższymi wytycznymi w odniesieniu do każdego z poniższych przypadków:

- wewnątrzunijnego handlu przedmiotami z kości słoniowej (pkt (i) poniżej),
- szczególnych przypadków wewnątrzunijnego handlu „okazami przetworzonymi” (pkt (ii) poniżej).

(i) Wytyczne dotyczące wewnątrzunijnego handlu przedmiotami z kości słoniowej

Wewnątrzunijny handel okazami uwzględnionymi w załączniku A jest zasadniczo zakazany na mocy art. 8 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 338/97. W art. 8 ust. 3 upoważniono państwa członkowskie do odstąpienia od tego zakazu, jeżeli spełnione zostaną pewne warunki (wymienione w lit. a)–h)). Użycie słowa „mogą” w art. 8 ust. 3 wyraźnie zaznacza, że państwa członkowskie nie są zobowiązane do wydania świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego, gdy warunki te zostały spełnione (chyba że prawo Unii stanowi inaczej, tak jak w przypadku stosowania zasady proporcjonalności). Przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu lub odmowie przyznania świadectwa organ musi wykorzystać swoją swobodę decyzyjną w odpowiedni sposób.

Nie można zatem uznać, że na mocy art. 8 ust. 3 każdemu wnioskodawcy przyznaje się prawo do uzyskania świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego, nawet jeżeli spełniony został jeden z warunków określonych w lit. a)–h). Ponadto art. 8 ust. 3 podlega zasadzie ostrożności, a – jak omówiono powyżej – ciężar dowodu dotyczący wykazania legalności i spójności transakcji z celami rozporządzenia (WE) nr 338/97 będzie zatem spoczywał na wnioskodawcy.

Po otrzymaniu wniosku dotyczącego wykorzystania kości słoniowej do celów handlowych w UE na podstawie art. 8 ust. 3 państwo członkowskie ma prawo na podstawie prawa Unii do odmowy wydania świadectwa, nawet jeżeli spełniony został jeden z warunków określonych w lit. a)–h), pod warunkiem że odmowa jest zgodna z zasadą proporcjonalności (tj. odmowa jest odpowiednia w celu ochrony gatunków dzikiej fauny i flory lub do zagwarantowania ich ochrony i odmowa nie wykracza ponad to, co jest niezbędne do osiągnięcia tego celu). Komisja oraz grupa ekspertów właściwych organów administracyjnych CITES uważają, że sytuacja taka będzie miała miejsce w przypadku, gdy wnioskodawca nie wykazał ostatecznie legalności i spójności transakcji z celami rozporządzenia (WE) nr 338/97.

Państwa członkowskie mają obowiązek wstrzymać się od wydawania świadectw, które mogłyby ułatwiać jakiegokolwiek nielegalne działania, a zatem powinny rozpatrywać przedmiotowe wnioski dotyczące handlu wewnątrzunijnego w taki sposób, aby w jak największym stopniu ograniczyć to ryzyko. Zaleca się, by państwa członkowskie zapewniły maksymalny nadzór nad rozpatrywaniem wniosków o wydanie świadectw do celów handlu wewnątrzunijnego oraz by ściśle interpretowały warunki wydawania takich świadectw, w szczególności w odniesieniu do surowej kości słoniowej.

W tym celu zaleca się, by państwa członkowskie UE stosowały wytyczne dotyczące „dowodów poświadczających legalne pozyskanie” zawartych w załączniku I do niniejszego dokumentu oraz wytyczne dotyczące „oznakowania, rejestracji oraz innych wymogów dotyczących wydawania świadectw” zawarte w załączniku II.

Najważniejszym elementem wynikającym z art. 8 ust. 3 lit. a) (tj. okazy „pozyskane we Wspólnocie lub [...] wprowadzone do Wspólnoty, zanim zaczęły w stosunku do nich mieć zastosowanie przepisy odnoszące się do gatunków wymienionych w dodatku I do Konwencji lub w załączniku C1 do rozporządzenia (EWG) nr 3626/82 (2), lub też w załączniku A”) jest to, że wnioskodawca ubiegający się o wydanie świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego musi wykazać, że okazy zostały pozyskane lub wprowadzone do UE przed dniem 18 stycznia 1990 r. w przypadku słonia afrykańskiego oraz przed dniem 1 lipca 1975 r. w przypadku słoni indyjskich. Jeśli wnioskodawca nie może przedstawić takich dowodów, wówczas świadectwo nie powinno zostać wydane.

Jeżeli świadectwo zostanie wydane, należy w nim opisać przedmiot, którego ono dotyczy, w sposób wystarczająco szczegółowy, by świadectwo mogło zostać użyte wyłącznie w odniesieniu do danego okazu – ma to szczególne znaczenie w przypadku surowej kości słoniowej, która może mieć mniej cech identyfikujących. Ponadto, o ile zezwalają na to przepisy⁽¹⁾, państwa członkowskie mogą rozważyć zestawianie, weryfikowanie i odnotowywanie tożsamości wnioskodawcy oraz kupującego (np. zachowując kopie ich dokumentów tożsamości). Można również ustanowić warunek odnoszący się tylko do wewnątrzunijnego handlu surową kością słoniową, zobowiązujący sprzedającego do poinformowania organów o tożsamości nabywcy.

W przypadku składania wniosków dotyczących wewnątrzunijnego handlu kością słoniową na podstawie art. 8 ust. 3 lit. c) przypomina się państwom członkowskim, że ponieważ przywóz kości słoniowej (w charakterze rzeczy osobistych, w szczególności trofeów myśliwskich) jest możliwy wyłącznie do celów innych niż handlowe, nie ma możliwości, by na podstawie art. 8 ust. 3 lit. c) wydawać posiadaczom takich przedmiotów świadectw do celów handlowych na terenie Unii.

(ii) Szczegółowe wytyczne dotyczące wewnątrzunijnego handlu „okazami przetworzonymi” z kości słoniowej

Rozporządzenie UE zawiera przepisy szczegółowe regulujące wewnątrzunijny handel „przetworzonymi okazami pozyskanymi ponad 50 lat wcześniej”, które w art. 2 lit. w) rozporządzenia (WE) nr 338/97 zdefiniowano jako „okazy, które zostały w znaczący sposób zmienione w stosunku do ich naturalnego, pierwotnego stanu, w celu wytworzenia biżuterii, ozdoby, dzieła sztuki, przedmiotu użytkowego lub instrumentu muzycznego ponad 50 lat przed wejściem w życie niniejszego rozporządzenia”, tj. przed dniem 3 marca 1947 r., „i które, zdaniem organu administracyjnego państwa członkowskiego, którego to dotyczy, zostały pozyskane w takim stanie. Okazy takie są uważane za przetworzone tylko wtedy, gdy wyraźnie należą do jednej z wyżej wymienionych kategorii i w żadnym stopniu nie wymagają dalszego kształtowania, obróbki rzemieślniczej lub przetwarzania, aby mogły służyć celom, do których są przeznaczone”. „Okazy przetworzone” zdefiniowane w unijnych rozporządzeniach w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory są również często określane mianem „antyków”. Należy jednak zauważyć, że antyki, które pozyskano przed 1947 r., lecz które zasadniczo pozostają niezmienione w stosunku do ich naturalnego stanu, nie kwalifikują się jako „okazy przetworzone” określone w rozporządzeniu (WE) nr 338/97.

⁽¹⁾ W szczególności przepisy dotyczące ochrony danych osobowych.

Wykorzystanie „okazów przetworzonych” do celów handlowych w UE jest regulowane na podstawie art. 8 ust. 3 lit. b) rozporządzenia (WE) nr 338/97 oraz art. 62 ust. 3 rozporządzenia Komisji (WE) nr 865/2006. Jeżeli przedmiot spełnia warunki określone w art. 2 lit. w) rozporządzenia Rady i może zostać uznany za okaz przetworzony, wówczas nie jest potrzebne żadne świadectwo dotyczące wykorzystania tego okazu przetworzonego do celów handlowych w UE.

Aby zapewnić wspólną interpretację definicji terminu „okaz przetworzony” we wszystkich państwach członkowskich UE, Komisja Europejska we współpracy z państwami członkowskimi UE opracowała wewnętrzne wytyczne w tym zakresie⁽¹⁾. W niniejszych wytycznych, które nie dotyczą wyłącznie kości słoniowej, uwzględniono takie aspekty, jak możliwy do zaakceptowania dowód na to, że przedmiot został pozyskany przez dniem 3 marca 1947 r; typowe przykłady przedmiotów objętych definicją „w znaczący sposób zmienione w stosunku do ich naturalnego, pierwotnego stanu” oraz należących do kategorii „biżuteria”, „ozdoba” itd.; oraz renowacja i „ponowne przetworzenie” okazów.

Ogółem zaleca się, by państwa członkowskie wąsko interpretowały definicję okazów przetworzonych, postępując w następujący sposób:

- właściciel okazu, przeznaczonego do sprzedaży, musi najpierw wykazać, że okaz został pozyskany „50 lat przed wejściem w życie rozporządzenia (WE) nr 338/97”, tj. przed dniem 3 marca 1947 r.,
- po drugie fakt, że cios jest zamocowany na płycie, tarczy lub innego rodzaju podstawie bez jakichkolwiek innych zmian w stosunku do jego naturalnego stanu nie powinien być wystarczający, by uznać produkt za „okaz przetworzony” zgodnie z art. 2 lit. w) rozporządzenia (WE) nr 338/97,
- po trzecie wymóg zawarty w art. 2 lit. w), zgodnie z którym zmiana została przeprowadzona w celu „wytworzenia biżuterii, ozdoby, dzieła sztuki, przedmiotu użytkowego lub instrumentu muzycznego” również powinien zostać poddany ścisłej i dogłębnej analizie, ponieważ wydaje się, że w niedawnych przypadkach zmiana (taka jak znaczne rzeźbienia, grawerowania, dodanie lub doczepienie przedmiotu artystycznego lub użytkowego itd.) nie miała wyraźnie artystycznego charakteru, a zatem warunki określone w art. 2 lit. w) nie zostały spełnione,
- aby uzyskać więcej wskazówek co do interpretacji tego terminu, należy odwołać się do opracowanych przez Komisję Europejską wytycznych dotyczących „okazów przetworzonych”.

Ponadto, choć świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego nie są wymagane w przypadku handlu „okazami przetworzonymi” w UE, zaleca się, by państwa członkowskie monitorowały swoje rynki krajowe antycznej kości słoniowej, w tym poprzez regularne kontrole w celu sprawdzenia, czy podmioty handlowe posiadają dowody wieku lub pochodzenia antycznej kości słoniowej przeznaczonej na sprzedaż, oraz aby rozważyły wprowadzenie obowiązku deklarowania przez podmioty handlowe wieku i pochodzenia antycznych przedmiotów z kości słoniowej przeznaczonych na sprzedaż, zarówno na stronach internetowych, jak i w fizycznych stoiskach/sklepach.

Ponadto należy zauważyć, że powrotny wywóz „okazów przetworzonych” z UE wymaga wydania świadectwa powrotnego wywozu zgodnie z art. 5 ust. 6 ppkt (i) rozporządzenia (WE) nr 338/97. Zaleca się, by przy rozpatrywaniu wniosków o wydanie świadectw powrotnego wywozu w odniesieniu do takich przedmiotów państwa członkowskie korzystały z wytycznych określonych w sekcji 3 pkt (ii).

⁽¹⁾ Zob. C(2017) 3108.

ZAŁĄCZNIK I

Dowody poświadczające legalne pozyskanie*Uwagi ogólne*

Zarówno w przypadku świadectwa do celów powrotnego wywozu, jak i świadectwa do celów handlu wewnątrznijnego na wnioskodawcy spoczywa obowiązek wykazania w sposób wymagany przez organ CITES w danym państwie członkowskim UE, że warunki wydania dokumentów zostały spełnione, a w szczególności, że okazy z kości słoniowej zostały pozyskane legalnie ⁽¹⁾.

Ponieważ wnioski o wydanie świadectwa powrotnego wywozu/świadectwa do celów handlu wewnątrznijnego mogą się znacznie różnić (pod względem okoliczności pierwotnego pozyskania kości słoniowej, ilości, która ma stać się przedmiotem powrotnego wywozu/obrotu oraz deklarowanego pochodzenia/wieku okazów), państwa członkowskie zazwyczaj będą musiały ocenić dowody przedstawione przez wnioskodawcę osobno dla każdego przypadku.

O ile jasne jest, że legalne pozyskanie należy wykazać we wszystkich przypadkach, państwa członkowskie powinny rozważyć stosowanie podejścia opartego na analizie ryzyka podczas oceny wniosków dotyczących powrotnego wywozu kości słoniowej/wewnątrznijnego handlu kością słoniową. Transakcje mogą zostać objęte różnymi stopniami kontroli w zależności od: ilości kości słoniowej, która ma stać się przedmiotem powrotnego wywozu/obrotu; postaci kości słoniowej (np. antyczna, przetworzona lub surowa); okoliczności, w jakich kość słoniowa została pierwotnie pozyskana (np. w ramach transakcji handlowej lub jako podarunek/spadek); oraz terminu, w jakim pierwotne pozyskanie miało miejsce. Określając rodzaj/iłość dowodów wymaganych na poparcie wniosku na podstawie charakteru transakcji, państwa członkowskie będą musiały opierać się na własnym osądzie.

Państwa członkowskie powinny poddawać transakcje wewnątrznijnego handlu surową kością słoniową bardziej szczegółowym kontrolom, na przykład w przypadku wniosków dotyczących nieprzetworzonego ciosa (ciosów) lub większych nieprzetworzonych fragmentów kości słoniowej, w szczególności gdy wniosek dotyczy więcej niż jednego całego ciosa/przedmiotu. Państwa członkowskie mogą również rozważyć poddanie bardziej szczegółowej kontroli wniosków o wydanie świadectwa do celów handlu wewnątrznijnego surową kością słoniową, która została pozyskana niedawno lub w ramach transakcji handlowej (w przeciwieństwie do podarunku lub spadku).

Należy zauważyć, że rodzaj dowodu legalnego pochodzenia będzie zależał od sposobu pozyskania. Na przykład:

- jeżeli wnioskodawca sam przywiózł dany przedmiot z kości słoniowej przed wejściem w życie Konwencji, może być on zobowiązany do udowodnienia, że mieszkał lub pracował w państwie, z którego dany przedmiot został wywieziony. Jako dowód na to, że wnioskodawca mieszkał za granicą, akceptuje się stare fotografie, umowy, odpisy aktu urodzenia, wyciągi z rejestru populacji lub oświadczenie samego wnioskodawcy lub innych członków jego rodziny. Wnioskodawca będzie musiał również udowodnić, że przedmiot z kości słoniowej został legalnie pozyskany/przywieziony do UE (zob. *rodzaje dowodów* poniżej),
- jeżeli przedmiot z kości słoniowej został nabyty w UE, wnioskodawca musi wykazać, że dany przedmiot został pozyskany legalnie lub że dany okaz spełnia wymogi dotyczące okazu przetworzonego sprzed 1947 r. (zob. *rodzaje dowodów* poniżej).

Rodzaje dowodów

Zasadniczo należy preferować następujące dowody na poparcie wniosków o wydanie świadectwa powrotnego wywozu lub świadectwa do celów handlu wewnątrznijnego:

- oryginał pozwolenia na przywóz CITES wydany wnioskodawcy i zatwierdzony przez organy celne lub oryginały dokumentów przywozowych (np. celnych). Jeżeli to możliwe, dokument (dokumenty) należy zweryfikować na podstawie informacji zawartych w odpowiednich bazach danych, np. krajowych bazach danych celnych lub bazach danych wydanych pozwoleń CITES,
- świadectwo do celów handlu wewnątrznijnego. W takim przypadku należy skonsultować się z wydającym państwem członkowskim UE w celu weryfikacji ważności danego świadectwa. Jeżeli informacje przedstawione w świadectwie do celów handlu wewnątrznijnego są niejasne lub istnieją wątpliwości/obawy dotyczące ważności świadectwa/legalności kości słoniowej, należy zwrócić się do wnioskodawcy lub organu wydającego o przedstawienie dodatkowych informacji. O przekazanie dodatkowych dowodów można zwrócić się na przykład w przypadku, gdy świadectwo nie zawiera informacji na temat oznaczeń identyfikacyjnych (np. fotografii, szczegółowego opisu, informacji na temat wagi/długości ciosów) lub gdy jest ono wyjątkowo stare. Państwa członkowskie mogą zwrócić się o przekazanie wszelkich dowodów zawierających dodatkowe informacje na temat danego przedmiotu oraz jego pochodzenia, których nie odnotowano jeszcze w świadectwie do celów handlu wewnątrznijnego. Można zwrócić się również o pokwitowanie lub akt przeniesienia własności, w szczególności jeżeli świadectwo dotyczy konkretnej transakcji, aby wykazać, że obecny właściciel pozyskał okaz bezpośrednio od osoby będącej właścicielem świadectwa,

⁽¹⁾ Por. art. 5 ust. 3 i 6 rozporządzenia (WE) nr 338/97 w odniesieniu do świadectw powrotnego wywozu; oraz – w odniesieniu do świadectw do celów handlu wewnątrznijnego – art. 8 ust. 3 rozporządzenia (WE) nr 338/97 w połączeniu z art. 59 rozporządzenia (WE) nr 865/2006.

- wyniki datowania radiowęglowego/analizy izotopowej przeprowadzonych w celu określenia wieku (jak również pochodzenia) okazu ⁽¹⁾, przy czym należy pamiętać, że samo określenie wieku nie wystarcza do udowodnienia legalnego pozyskania,
- opinia eksperta polegająca na określeniu wieku przez uznanego, niezależnego eksperta, na przykład osobę powiązaną z uniwersytetem/instytucją badawczą, biegłego sądowego/zatwierdzonego w procesie sądowym lub zatwierdzonego/uznanego eksperta ⁽²⁾. Opinie eksperta można uznać za wystarczający dowód zarówno w odniesieniu do przetworzonej, jak i nieprzetworzonej kości słoniowej (np. gdy nie można zastosować analizy kryminalistycznej). W przypadku antycznej przetworzonej kości słoniowej wiek można określić na podstawie stylu rzeźbienia i technik grawerowania.

Jeżeli opisane powyżej dowody nie są dostępne, należy wymagać od wnioskodawców przedstawienia łącznie innych form dowodów w celu wykazania legalnego pozyskania (zob. inne formy dowodów poniżej). Państwa członkowskie powinny zwrócić się do wnioskodawcy o przedstawienie jak największej liczby różnych rodzajów dowodów na poparcie wniosku. Jak zauważono powyżej w *Uwagach ogólnych*, liczba oraz rodzaj dowodów, które będą stanowiły wystarczający dowód pozyskania, będą zależały od charakteru wniosku i powiązanego ryzyka. Jeżeli przedmiotem świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego są ilości handlowe surowej kości słoniowej, państwa członkowskie powinny rozważyć przyjmowanie wyłącznie dowodów wymienionych w pierwszych trzech punktach powyższej listy.

Inne formy dowodów mogące stanowić wystarczający dowód legalnego pozyskania są następujące (najlepiej w połączeniu):

- oryginał zezwolenia na wywóz CITES wydanego przez państwo wywozu lub oryginał dokumentu przywozowego (np. celnego). Jeżeli to możliwe, dokument (dokumenty) należy zweryfikować na podstawie informacji zawartych w odpowiednich bazach danych,
- w przypadku „okazów przetworzonych” zawierających kość słoniową – dokument wydany przez zatwierdzonego/uznanego eksperta,
- pokwitowanie lub faktura, akt darowizny lub dokumenty spadkowe takie jak testament,
- stare fotografie przedmiotu z kości słoniowej (opatrzone datą, przedstawiające osobę, którą można rozpoznać, lub miejsce pochodzenia), stare pozwolenie na polowanie (lub inne dokumenty dotyczące polowania), dokumenty ubezpieczeniowe, pisma lub stare dokumenty publiczne (takie jak artykuły prasowe lub inne oryginalne sprawozdania/publikacje, które stanowią dowód na pochodzenie okazów),
- inne dodatkowe dowody na poparcie wyjaśnienia legalnego pozyskania, takie jak dowód pełnienia obowiązków służbowych przez osobę, która pozyskała okaz (np. w Afryce), lub kopie stempli paszportowych,
- zeznanie/oświadczenie z mocą przysięgi złożone przez świadka lub podpisane oświadczenie właściciela. Państwa członkowskie mogą rozważyć zwrócenie się do wnioskodawcy o złożenie oświadczenia z mocą przysięgi na poparcie wydanego świadectwa, w którym wnioskodawca stwierdzi, że jest świadomy konsekwencji złożenia fałszywego oświadczenia. Zeznanie/oświadczenie z mocą przysięgi złożone przez świadka wciąż należy poprzeć innymi dowodami, takimi jak fotografie lub pokwitowania/faktury,
- w przypadku okazów przetworzonych lub instrumentów muzycznych wyprodukowanych w UE – potwierdzenie producenta lub eksperta poświadczające, że dany instrument został wyprodukowany na terytorium państwa członkowskiego UE przed dniem uwzględnienia danego przedmiotu w wykazie CITES.

Jeżeli w świetle dowodów przekazanych przez wnioskodawcę na poparcie wniosku o wydanie świadectwa powrotnego wywozu/świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego nadal istnieją wątpliwości co do legalnego pozyskania danej kości słoniowej, państwa członkowskie powinny rozważyć konsultację z niezależnym ekspertem lub wniesienie o analizę kryminalistyczną w celu weryfikacji wieku okazu; koszty powinien ponieść wnioskodawca.

⁽¹⁾ W wytycznych UNODC dotyczących metod i procedur pobierania próbek kości słoniowej i analizy laboratoryjnej przedstawiono przegląd dostępnych możliwości w zakresie badań laboratoryjnych oraz wytyczne dotyczące pobierania próbek do badań, w tym wykaz sprzętu i materiałów potrzebnych do pobierania próbek (zob. UNODC (2014) *Guidelines on Methods and Procedures for Ivory Sampling and Laboratory Analysis*. Organizacja Narodów Zjednoczonych, Nowy Jork, w szczególności pkt 14.2.2 *Isotopes* (s. 30 i nast. oraz s. 46); dostępne pod adresem: https://www.unodc.org/documents/Wildlife/Guidelines_Ivory.pdf
Por. również strona internetowa: www.ivoryid.org.

⁽²⁾ Należy zachować ostrożność przy korzystaniu z opinii ekspertów będących aukcjonerami, ponieważ potencjalnie mogą wystąpić konflikty interesów.

ZAŁĄCZNIK II

Oznakowanie, rejestracja oraz inne wymogi dotyczące wydawania świadectw

Zgodnie z prawem Unii trwałe znakowanie produktów z kości słoniowej przed przyznaniem świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego nie jest obowiązkowe, lecz procedura taka jest już stosowana w niektórych państwach członkowskich. Ponadto państwa członkowskie UE mogą wydawać pozwolenia na przywóz i świadectwa powrotnego wywozu niektórych produktów z kości słoniowej wyłącznie w przypadku, gdy są one oznakowane (zob. art. 64 ust. 1 lit. d) i art. 65 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 865/2006), a w rezolucji konferencji CITES 10.10 (zmiana CoP 17) zachęcono również do oznakowania „całych ciosów w każdym rozmiarze oraz pociętych kawałków kości słoniowej, które mają co najmniej 20 cm długości i ważą co najmniej jeden kilogram”.

W tym kontekście zaleca się, aby państwa członkowskie UE rozważyły trwałe znakowanie: (i) całych ciosów w każdym rozmiarze oraz (ii) pociętych kawałków kości słoniowej, które mają co najmniej 20 cm długości i ważą co najmniej jeden kilogram. Oznakowanie umożliwia połączenie świadectwa z danymi przedmiotami z kości słoniowej i poprawę ich identyfikowalności w systemie.

Zaleca się przeprowadzenie takiego oznakowania zgodnie z rezolucją konferencji CITES 10.10 (zmiana CoP 17): „całe ciosy w każdym rozmiarze oraz pocięte kawałki kości słoniowej, które mają co najmniej 20 cm długości i ważą co najmniej jeden kilogram, powinny być oznakowane przy użyciu bloku matrycowego górnego, nieścieralnego atramentu lub innej formy trwałego znakowania, według następującego wzoru: dwuliterowy kod ISO państwa pochodzenia, ostatnie dwie cyfry roku/numer seryjny oznaczający rok/oraz masa w kilogramach (np. KE 00/127/14). Uznaje się, że różne strony stosują różne systemy oznakowania i mogą stosować różne praktyki do określenia numeru seryjnego roku (który na przykład może być rokiem rejestracji lub odzyskania), lecz wszystkie systemy muszą umożliwiać uzyskanie niepowtarzalnego numeru, którym opatrzony zostanie każdy kawałek oznakowanej kości słoniowej. W przypadku całych ciosów numer ten należy umieścić przy podstawie ciosu oraz zaznaczyć jaskrawym kolorem”.

W rezolucji wspomniano, że oznakowanie powinno wskazywać na kraj pochodzenia; jeżeli kraj ten nie jest znany w chwili znakowania przez państwo członkowskie UE, kod ISO powinien wskazywać na państwo dokonujące oznakowania. Państwa członkowskie mogą uznać za stosowne założenie, że koszty trwałego oznakowania pokrywa osobą będąca w posiadaniu/właściciel kości słoniowej.

Po trwałym oznakowaniu przedmiotu kod należy wprowadzić do elektronicznej bazy danych w celu ułatwienia przyszłej weryfikacji wraz z numerem świadectwa oraz wszystkimi stosownymi informacjami, takimi jak długość, masa oraz status przedkonwencyjny. Jeżeli to możliwe, informacje należy odnotować na poziomie krajowym. Jeżeli informacje zostają odnotowane na szczeblu regionalnym/lokalnym, powinien istnieć mechanizm wymiany informacji z organem CITES na szczeblu centralnym (krajowym) lub mechanizm pozwalający temu organowi na kontrolę tych informacji. Zaleca się również, aby po oznakowaniu przedmioty te zostały udokumentowane w postaci fotografii oraz aby dokumentacja oraz fotografie były przechowywane razem.

Państwa członkowskie zgłosiły problemy związane z weryfikacją ważności świadectw do celów handlu wewnątrzunijnego, które utrudniają potwierdzenie tożsamości danego okazu (w przypadku surowych ciosów). Aby rozwiązać te problemy, zaleca się, by państwa członkowskie:

- wymagały dokumentacji fotograficznej okazów z kości słoniowej (w szczególności całych surowych ciosów) oraz – jeżeli zezwalają na to systemy krajowe – zapewniły przytwierdzenie/dołączenie fotografii do danego świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego. Fotografie powinny zostać zeskanowane i być przechowywane razem z dokumentacją dotyczącą wydanego certyfikatu. Do cech, które można udokumentować (oraz które pomogłyby w identyfikacji), należą charakterystyczne zabarwienie, pęknięcia lub inne uszkodzenia; zakrzywienie ciosu; oraz podstawa (np. gładko ucięta lub postrzępiona). Przydatne byłoby fotografie całego ciosu oraz jego podstawy. Jeżeli na ciosie znajduje się grawerowanie, należy również dołączyć fotografię przedstawiającą szczegóły grawerowania oraz jego umiejscowienie na ciosie. Fotografie kości słoniowej, w odniesieniu do której wydano świadectwo, mają szczególne znaczenie w przypadku, gdy kość słoniowa nie została oznakowana,
- w świadectwie należy zawrzeć szczegółowe informacje na temat sposobu pomiaru masy i długości przedmiotu z kości słoniowej, jak również obwód jego podstawy. Jeżeli chodzi o masę, do istotnych informacji zalicza się termin, w jakim dokonano pomiaru masy (czy przedmiot został zważony w chwili wydania świadectwa lub czy wykorzystano starsze informacje na temat masy?), jak również to, czy masa obejmuje jakiekolwiek elementy dołączone do kła (takie jak nasadka na podstawę kła lub mocowanie pozwalające na umieszczenie kła na ścianie), które mogły

zostać zdjęte do kolejnego ważenia. Jeżeli chodzi o długość, do istotnych informacji zalicza się to, czy podana długość jest długością zewnętrzną czy też wewnętrzną, jak również to, czy została ona zmierzona od czubka do podstawy (lub czy chodzi o jakiś inny pomiar),

- należy odnotować zarówno liczbę danych przedmiotów, jak i ilość w ujęciu wagowym (kg) (ponieważ przedmioty bardzo różnią się pod względem rozmiaru).
